

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Felhívás a Magyar Könyvszemle olvasóihoz. A régi magyar nyomtatványok gyűjtésével foglalkozó magánosok és közkönyvtári tisztviselők egyaránt régóta érzik egy olyan munka hiányát, mely az 1711 előtt megjelent művek eddig elért árainak összefoglalásával némi zsinórmértékül szolgálhatna értékük megállapításában. E sorok írója e hiányon legalább részben segítendő, egyelőre a *Szabó Károly* munkája I. kötetébe felvett, vagy odaillő magyar nyelvű régi nyomtatványok árait szándékozik összeállítani. Ez összeállításához az adatok zömét a régibb antikváriusi árjegyzékek vannak hivatva szolgáltatni, de minden más, megbízható forrásból kikerülő adat is fel fog dolgoztatni. Az összeállítás lehető teljessége érdekében, azzal a kéréssel fordulok a Könyvszemle tisztelt olvasóihoz, hogy a mennyiben ily adatok vagy ilyeneket tartalmazó könyvjegyzékek birtokában vannak, azokat velem (czim *M. N. Múzeumi könyvtár, Budapest*) közölni szíveskedjenek. Az egyes adatok beszolgáltatásánál a következőkre kellene kiterjeszkedni:

1. Az eladás tárgyát képezett mű rövid címére, mely a szerző nevét, a megjelenés (nyomtatás) helyét és évét is magában foglalná.
2. A példány állapotának rövid megjelölésére (pl. csonka, eredeti kötésben, teljesen ép, mosott, faksimilével kiegészített stb. példány).
3. Az elért árra, mindig az eredeti pénzértékben kifejezve (pl. bir. márka, o. é. frt, tallér, frank stb.).
4. Az eladás évére s arra, kitől mily úton került a mű eladásra (árverés útján vagy antikváriusi úton).
5. Az adat forrására (pl. Kende S. 25. sz. árjegyzéke stb.).

Természetesen lesz rá gondom, hogy a nem saját gyűjtésemből való adatok mellett a közlő személyisége kellőképp érvényesüljön.

Felhívásomat azon reménységgel zárom, hogy a fontos cél érdekében minél több munkatársat sikerül megnyernem.

Dr. Gulyás Pál.

Argirus királyi széphistóriájának múzeumi csonka példányáról. 1893-ban könyvtáblából kiáztatva, egy két levélnyi töredék került a N. Múzeum birtokába s ez a két levél az annyi vitára alkalmat adott Argirus királyfiról szóló széphistóriánk eddig ismert legrégebb kiadásának töredéke. Először *Erdélyi Pál* ismertette a *Magyar Könyvszemle*ben (1894. 353. lap) a következőket mondván felőle: »Legrégebb forrásául a Csana-kodex (helyesen Csoma) kézírata ismeretes, honnan *Toldy* adta ki több alkalommal, legutóbb *A Magyar Költészet Történetében.*« *Szinnyei A Magyar Írók Élete és Munkái-*

ban a szerző nevénel szintén így szól: »Legrégibb másolata a Csoma-kódexben a M. Tud. Akadémia könyvtárában, ebből közölte Toldy«. Azonban a Csoma-kódexben hiába keressük *Gyergyai* munkáját. Igaz, a Csoma-kódex több széphistóriákat tartalmazza, többek között a Szilágyi és Hajmási históriáját is. *Toldy A Magyar Költészet Történetében* épen a Szilágyi és Hajmási históriájáról csakugyan mondja, hogy ő ezt a művet a Csoma-kódexből vett másolat szerint adta ki, de nem mondja sehol az Argirusról. Igaz, hogy a Csoma-kódexnek megvan a N. Múzeumban a Jankovich-féle másolata (237. Quart. Hung.), melyben tényleg megtalálhatjuk a széphistóriát, de ez is hiányos, maga a másoló jegyzi meg (35. lap): »Itt a példány alsó része még ázva levén, tentája elmosódott s' azért olvashatlanra változott — ezen fogyatkozást azonban azon sokszor kinyomtatott Argyrus Hystoriájából kipótolni és helyrehozni lehet.« Az 52. lapon pedig: »Itt végződik az irat — de hibás a félbeszakadt Historia — és csonka.« Tehát ebből a másolatból sem adhatta ki a teljes művet *Toldy*, ő valószínűleg egy XVIII. századbeli nyomtatvány alapján közölte.

A Magyar Nemzeti Múzeum birtokában levő töredék, mely az előbbi számmal egyszerre jutott napvilágra, *Erdélyi* szerint, kétségtelenül a XVII. század első feléből, sőt talán az előző végéről származik; a mennyire a nyomtatásból következtetni lehet, a lőcsei nyomda termékei közé kellene sorolni.

Erdélyinek igazza van abban, hogy lőcsei nyomtatvánnyal van dolgunk; de csak a XVII. század második feléből, mikor már Lőcsén a híres *Laurentius Brewer* nyomdája működött.

A nyomtatvány hangtani sajátásaiból kiviláglik, hogy a töredék 1640—1700 közötti időből való; mert megtaláljuk a helyesírási sajátások között mindazokat benne, melyeket *Tsétsi a Páriz Pápai Dictionariumának* függeléként megjelent helyesírásában elvetendőeknek mond.

Így ő azt mondja: így kell írni, hogy *hagyjon, folyjon, hányja, gondja, akarattja*, nem pedig úgy, *follyon, gondgya, akarattya*. Amint látjuk, itt szemben állanak már a helyesírási küzdelem jelenségei. A *c* és *cs* *Tsétsi*vel szemben (*tz, ts*) állandóan *cz* és *cs*-nek van írva. Kiállítására, betűi stb. teljesen megegyeznek a XVII. sz. második feléből ránk maradt lőcsei nyomtatványokkal, melyekben a már említett sajátások mellett megtaláljuk még a farkas *e-t* (*e*) s az *ö, ü* régi írási formáját: *ö, ü*.

Tehát a töredék 1640—1700 közötti időből való; semmi esetre sem lehet 1640 előtti; mert 1640-en túl a nyomtatványokban kimutathatóan, hangállapot tekintetében, állandó az újabb fejlődés. Csak elvéve van ilyen: *hítetlenöl*; ezután az *öl* rag állandóan *ul, ül*; csak elvéve találjuk az *ít* képzős igék *ét* alakját, pl. ilyes előfordul ritkán *szállét, szállít* helyett, de többnyire állandó az *ít*. Egyéb hangtani tekintetben is már a mai állapotot találjuk.

A rendelkezésünkre álló töredék kétségkívül a XVII. sz.-ból, még pedig valószínűleg annak második feléből való. Ezzel azonban csak annyiban czáfoltam meg *Erdélyi* állítását, hogy e nyomtatványtöredék alapján nem lehet a művet a XVI. sz.-ba sorozni. Bizonyosat a mű korára nézve nem mondhatunk; az kétségtelen, hogy az említettnek voltak már korábbi kiadásai vagy kéziratban el volt terjedve.

Ferenczi Sári.

Pápai intézkedés a XVI. sz.-ban a kéziratok szétrombolása ellen. J. A. F. Orban a *Tijdschrift voor boek- & bibliotheekwezen* ez évi folyamában érdekes iratot közöl a vatikáni titkos levéltárból. A bíboroskamarás 1566. május 16-án kelt rendeletével Zanchi Dénest a Camera Apostolica szakmegbízottjává nevezi ki, kötelességévé tévén neki azon »librarii, auripellarii, battillorii« s egyéb iparosok ellen föllépni, a kik megveszik és szétdarabolják a régi kéziratokat »ob diversos libros legendos, timpana conficienda, bona vendenda aliaque sibi incumbentia facienda veluti homines ineruditi, litterarum ignari . . . in non modicum bonarum disciplinarum et artium professorum damnum, scandalum et detrimentum.« Zanchi-nak meghagyatott továbbá, hogy az ily iparosoknál kinyomozott kéziratokat vagy kézirat töredékeket lefoglalja s a bűnösöket följelentse. Kár, hogy a kuria ezen kiváló kulturhistóriai érzékről tanuskodó intézkedése a többi államokban nem akadt követése; sok ma már végleg elveszett, vagy csak töredékesen ismert szellemi alkotás lett volna, hasonló intézkedések útján, Európaszerte a magagegésében a tudomány számára megmenthető.

7.

A könyvek fertőtlenítése. A népkönyvtári mozgalmak, melyek a könyveket a legszélesebb körök részére teszik hozzáférhetővé az ellenőrzés minimumra szorítása mellett, természetesen előtérbe tolták a könyv útján előforduló fertőzés kérdését. Hogy a kézről-kézre járó kötetek főleg a tüdővész s egyéb ideig-óráig lappangó betegség terjesztői lehetnek, az nyilvánvaló. E tény természetes folyamánya, hogy felismerve a bajt, keresték azon eszközöket, melyek elhárítására alkalmasaknak bizonyulnának.

E törekvések sorába tartozik pl. az az intézkedés, hogy a népkönyvtárak kötéseit sok helyütt közönséges vászon helyett ú. n. dermatoiddal borítják, mint a mely vízálló anyag létére, a kötéseknek langyos vízzel való lemosását teszi lehetővé. Ez az intézkedés azonban, feltéve, hogy a könyvek lemosása tényleg megtörténik, inkább a könyvek külső csínját, tisztaságát szolgálja, a fertőzés megakadályozására azonban teljesen elégtelen.

Hogy e tekintetben tényleges eredményre jussunk, elengedhetetlenül szükséges, hogy a lakások, ingóságok fertőtlenítésénél követett eljárásokat alkalmazzuk a könyveknél is, persze azok specifikus sajátosságainak figyelembe vételével. A kérdés időszerűségét mi sem mutatja inkább, mint az a körülmény, hogy egyszerre három felől kel híre ily irányú kísérletezésnek. Az egyik hír, mely a *Mitteilungen des Österr. Vereins für Bibliothekswesen*ben olvasható (XI. évf. 3. füz. 142—43. l.), dr. Erhard Glaser közös hadseregbeli ezredorvos hivatalból folytatott kísérleteiről számol be; a másik H. Trautmannnak a *Zeitschrift für Tuberkulose* cz. folyóiratban közölt megszívlelni való fejtegetéseiről tudósít (v. ö. *Zentralblatt für Bibliothekswesen* XXIV. évf. 10. füz. 499—50. l.); a harmadik pedig két francia orvos: Badia József és Greco V. Miklós ily irányú alapelveit ismerteti (v. ö. *The library journal* 32. köt. 10. sz. 442. l.). Ez utóbbiak hét pontban foglalták össze azokat az intézkedéseket, melyekkel a fertőző betegségeknek könyv útján való terjesztését megakadályozhatók; ezek:

1. Az olvasóterem be- és kijárójánál kézmosásra szolgáló készülék felállítása.

2. A helyiségek padlózatának s bútorzatának antiszeptikus oldatokkal való felmosása.

3. Sterilizált nedvesítőket felállítása, az ujjak megnyálazásának elkerülésére.

4. Négyszögletes üvegdarabok szétosztása az olvasók között, melyek a könyv fölé helyezve, annak tüszentés vagy köhögés útján beálló fertőzését akadályozzák meg.

5. A kívülről visszakerülő kötetek mindenkori fertőtlenítése formalin- vagy kéngőzőkkel.

6. Nagyon olcsó fűzetkék egyszerűen megsemmisítendőek.

7. Előadások az iskolában s egyéb oktatási központokon a könyv útján terjedő fertőzés elkerülésének szükségességéről és módjáról.

Az ötödik pontban említett fertőtlenítéshez szolgáló készülékek közül a *Trautmann* cikkében leírt »hamburgi készülék« ismertetjük. E készülék két részből ú. m. a tulajdonképeni fertőtlenítő készülékből s egy szelep útján azzal összeköthető párologtatóból áll, mely utóbbi a vízzel kevert formaldeydfogadására szolgál. Mindkét részben a levegőt a levegőgőzfújtató segítségével oly mértékben megritkítjuk, hogy a formaldehyd-vegyület 75—85° C. mellett forrásba jő. A párologtatóból a mondott szelepen át áramlik az ekként keletkező formalingőz a fertőtlenítőbe, a hol legalább 30 s legfeljebb 90 percig ki van neki téve a fertőtlenítésre váró kötet.

A könyvek kötése állítólag semmit sem szenved; papirosa pedig szélein egy kissé megvetemedik ugyan, de megfelelő nehezék alkalmazásával ismét visszanyeri formáját.

Alkalmazását mindazonáltal tudományos közkönyvtárak örökbecsű darabjainál nem mernők ajánlani.

G—s.

A párisi Nemzeti Könyvtár új kéziratai. Henri *Comont* a Bibliothéque de l'École des Chartes folyó évi első füzetében közzétette a Bibliothéque Nationale 1905. és 1906. évi latin s francia nyelvű kézirat-szerzeményeinek jegyzékét. Ez összeállításból kiderül, hogy az intézet két év lefolyása alatt 68 latin és 675 francia kézirattal gyarapodott, a mihez még 76 arabs, 17 kötet breton és 29 baszk nyelvű kódex, továbbá öt tamul-szanszkrit felírással bíró bronzlap járul. Az új szerzemények legkiválóbb darabjai: Kopasz Károly 876. évi eredeti oklevele a solignac-i apátság részére; *Gerbertus* matematikai opusculái egy XI—XII. sz. pergamen-kolligátumban; *Brunetto Latini* Trésor-jának egy hiányos kézirata a XV. sz.-ból; *Descartes*, *Fénelon*, *Chateaubriand* levélgyűjteményei; *Quinet* Edgar kéziratai s *Hugo* Viktor műveinek kézirataiból egy újabb, 23 kötetes sorozat. Magyar szempontból figyelmet érdemel a *n. a. lat. 868.* jelzésű kézirat, mely Magyarországi Szent Erzsébetről szól. Leírása a következő:

886. Vie et office de Sainte Elisabeth de Thuringe, ou de Hongrie.

Texte latin, incomplet de la fin et qui débute: »Lectio I^a Beata Helisabeth, filia regis Hungarorum, in palatio et in purpura . . .« — Titre des chapitres en espagnol et nombreuses miniatures, dont quelques-unes ont été lacérées.

XIVe. s. Parch. 29 feuillets. 235 sur 177 millim. Rel. anc. veau gaufré, avec fermoirs. (Don de M. Jules Maciel.)

Ugyaníly szempontból említjük meg a *n. a. lat. 1891.* jelzésű *Miscellanea historiae orientalis* cz. kolligátumot, melynek 89—153. lapjai *A. Greifenklau* v. *Wolrath*, a császár konstantinápolyi követének 1643-iki jelentését tartalmazák. A kötet az 1903. évi *Sneyd*-féle árverésről jutott a könyvtár birtokába.

A könyvadományozók sorából kiemeljük *VII. Edvárd* angol királyt, a ki *Flavius Josephus* Antiquitasesei francia fordítása II. kötetét adományozta a könyvtárnak, mely egykor *Berry* herczeg tulajdona volt s melyet *Fouquet* János egy nagy s tíz kisebb festménye díszít. Az első kötet a francia törzsgyűjtemény 247. száma alatt őriztetik. Említést érdemelnek továbbá: *Delisle* Lipót, a ki apósának, a kiváló orientalista *Burnoufnak* levelezését és jegyzeteit, továbbá Alsó-Normandia történetére vonatkozó iratokat adományozott; *Naurois* örökösei, a kik *Commynes* Fülöp Emlékiratainak egy szép példányával s *Racine* leveleivel gazdagították a gyűjteményt; *Mme de Baulincourt* hagyatéka: *Castellane* tábornagy emlékiratai, melyek csak ötven év mulva lesznek használhatók; *Meurice* Pál örökösei, a kik *Hugo* Viktor már említett 23 kéziratos kötetével gyarapították a könyvtárat stb. Σ.

Egy eperjesi polgár könyvtára a XVII-ik században.

Az 1645-ik esztendőben meghalt Eperjesen *Keiffel* János polgár, kinek hagyatékát ugyanezen év november 16-án vették fel *Lengfelner* Dániel Eperjes város bírása, *Faust* János és *Serédi* János »inventátorok«-ok. Az »ingó bingó martalék«-ok, továbbá »arany és ezüst marhák és fehér ruhák« közt a következő könyvek találtak:

Német Biblia, Lutheri; kinek az utollyán vagyon Biblisch Namen und Chronickbuch	in Folio
Item Német Postilla Vasárnapokra és Idnepekre Johannis	
Gigauris	in Folio
Item Hortulus Animae, Lustgarten der Seele	in 4 ^o
Item Postilla német, Spangebergii	in Folio
Item Kegeli Zwelff Andachten	in 4 ^o
Item De conservanda valetudine, németül, Johannis Vittidrii in 4 ^o	
Item Német Postilla, Gregorii Zarnovcza, dritte (sic) Theil, ez is in Folio	
Item Theatrum Tragicum, Német históriák, Martini Zeileri in 8	
Item Himerl Schlüssl. Német Imátságos könyv Abraham	
Bogner	in 8
Item Postilla németül, Johannis Spangenbergii	in 8
Item Német Canzonale az <i>kassai</i>	in 8 ^o
Item Kinderlehre von der Erbsünde	in 8
Item Zwelff Geistliche Andachten, Philippi Kegeli	in 8
Item Gebetbuch, Habermanni	in 8
Item Golden Kleinodt der Kinder Gottes. Emanuelis Houthen ... in 12	
Item Eöt kis könyvecskeben in minori 12 az egész Német Biblia	
Item Ein vnd fünffzig Andachten, Gerhardi	in 12
Item Két Psalterium német in maj.	12

Tehát tizennyolcz mű, huszonkét kötetben De ez még nem minden. Az inventátorok november 17-én folytatták a hagyaték felvételét, a mikor még a következő könyvek kerültek elő:

Német Postilla, Spanbergeri	in Folio
Prophetae Jonae Auslegung, M. Lutheri	in 4 ^o
Zwelff Andachten, Kegellii	in 4
Catechismus die fünf Hauptstücke der Christlichen Lehre.	
Cyriaci Spangerberg	in 4
Amor meus crucifixus. Passion Predigt, Elie Ursini	in 4
Biblia Martini Lutheri. Deutsch Johannis Sauberti	in 8
In Habacuc (?) Predigten, Johannis Cepris. Deitsch	in 8
Leichpredigten, M. Johanni Spangenberg	in 8
Schatzkammer Abrahami Bogners	in 8
Catechismus, deutsch. Simon Gerengel	in 8
Betbüchlein	in 8
Von der heiligen Dreifaltigkeit, kurzer Unterricht	in 8
Sieben Predigten von Evigh Leben. L. Pollion	in 8
Eötven szent elmékedések Gerhardi Perinai	in 8
Danksagung v. gebet auff vornehme Fest. L. Pollion	in 8
Egy a fő mesterségekhez való figurás képes könyv	in Folio
Amulete Joh. Weberi	in 12
Psalterbüchle	in 16
Item más német könyvecske	in 16
Összesen 38 mű, negyvenkét kötetben. (Orsz. Ltár. N. R. A. 847: 4.)	

Dr. I. B.

Egy református pap könyvtára a XVII-ik században. *Justa taxatio librorum R. ac Cl. p. m. viri Andreae Demétei, instituta Anno 1657. 22. Febr.*

In folio.

Davidis Parei Comment. in Universa Biblia duobus Vol.	Tall.	8
Johannes Piscatoris Comm. in Univ. Biblia duobus Volum.	>	8
Cornelius a Lapide in 4 Proph. maj. et minores duobus Vol.	>	5 ¹
Mathiae Fabri Jesuitae Conciones in Dominicas per totum annum duobus Vol.	>	10
Jeremiae Drexelii Jesuitae opera omnia duobus Vol.	>	8
Opera Thomae Aquinatis	>	2
Steph. Menochii Jesuitae de Republ. Hebraeorum lib. octo	>	4
Cornelii a Lapide Comm. in Pentateucha, Prophetas majores et minores, Acta Apost., Epist. Pauli et Canonicas ² 5 Volum.	>	12
Kemnitii Loci Communes	>	2
Prodromus Joh. Henr. Alstedii	>	2
Centuriae Megdeburgenses uno Vol.	>	2

¹ Áthúzva, mivel alább is fel van említve más műveivel együtt.

² Így! (Catholicas helyett.)

Rudolphus Gvalterus in Johannem	Fl. 1
Parabolarum ac similitudinum enucleatio per Joh. Gastinum	> 1
Theodori Bezae opuscula	Tall. 1
Catalogus Testium Veritatis	> 1

In quarto.

Libellii Catecheticae Meditationes	Tall. 5
Conciones Miscellaneae Focconis et Siresonis in eodem Vol.	Fl. 2
Cartwrightus Proverbia et Ecclesiastes uno Volum.	> 2
Theologia Prophetica Joh. Alstedii	> 3
Corpus Confessionum	Tall. 1 ¹
Fabricii Conciones in Decalogum cum Miscellaneis Conc. Wollebii	> 2
Mellificium Theologicum	> 2
Henrici Altingii Loci Communes duobus Volum.	Fl. 4
Samuelis Maresii Systema Theolog. et Disp. aliquot duobus Vol.	> 2
Scultetus in Psalmos et Esaiam	> 3
Postilla Nahumi in Dominicas	> 1
Hadrianus Saravia contra Bezae	D. 30 ²
H. Zanchii Resp. ad Joh. Sturmium	> 24
Hadrianus Saravia de Imperandi Autoritate et Christiana obedientia	> 30 ³

In octavo majori.

Chronologia Bucholterri	Tall. 1
Dictionarium Latino-Ungaricum Alb. Molnaris	Fl. 3
Calvinus in omnes Pauli Apost. Epistolas	D. 40 ⁴
Scultetus in Dominicas	Fl. 1
Theatrum historicum	> 1
B. Keckermanni Syst. Theologicum et Praeparatio ad Sacram Synaxin	D. 60
Catecheticae Explicationes Ursini	Fl. 1 ⁵

In octavo minori.

Christiana et Catholica Fides Matthiae Martinii	Fl. 1
Zanchius de Incarnatione Filii Dei	D. 60
Enchiridion Controversiarum Religionis Lucae Osiandri	D. 35
Tuba Zephaniae per Jodocum Larenium. Ejusdem Sacrarum Meditationum Plejas	Tall. 1
Geminianus de Exemplis	Fl. 1
Horatii Opera	D. 60
Catholicus Reformatus Perkinsii	Fl. 1
Enchiridion Locorum Comm. Isaaci Fegyverneki	> 1

¹ Keresztülhúzza, s utána írva: R. D. Senior.² Csillag alatt van megjegyzeve: Ujfalusi.³ Széjgyezet: R. D. Seniori.⁴ Széjgyezet: R. D. Décsy.⁵ Keresztülhúzza s a szélén megjegyzeve: R. D. Senior.

Historia Sacra Animalium Franzii	fl. 1
Thesaurus Gramm. Hebr. Buxtorfii	D. 60
Rutherford de Gratia Dei	D. 60
Postilla Toldii in Dominicas	Fl. 1 ¹
Polyanthea Langii	> 1
Lexicon Hebr. Buxtorfii	Tall. 1
Conciones Funebres Brandmulleri	Fl. 1 ²
Bidembachii Conciones Funebres	Tall. 1
Thesaurus Chronologicus H. Alstedii	Fl. 1. D. 50
Physica Combachii	> 50
Sphynx Theol. Philos.	> 50 ³
Grammatica Philippi Melanchthonis	> 50
Institutiones Justiniani	Fl. 1
Collegium Maccovii	D. 60
Lingva Hebraea Hottingeri	> 30
Logica Keckermanni	> 60
Dialectica Hunnii	> 6

In duodecimo.

De S. Script. divina eminentia et efficientia H. Bisterfeldii	D. 30
Politica Wendelini	> 60 ⁴
Trelcatii Loci Comm.	> 48
Besoldi Politica	> 50 ⁵
Lubini Clavis Graecae Lingvae	> 30
N. Testam. Graece	> 60
Memoriale Biblicum Martinii cum Defin. Distinct. etc. Alstedii	> 90
Enervatus Bellarminus	Fl. 1
Philomela Theol.-Philosophica Joh. H. Alstedii	D. 50
Psalterium Davidis per Georgium Majorem	> 9

In sedecimo.

Bellarmini Assensio mentis ad Deum ; Gemitus Columbae et Ars bene moriendi	D. 90
Psalterium Hebraicum Interpr. Coccejo	> 36
Meditationes Gerhardi	> 60 ⁶

A zempléni ref. dioecesis irataiból közli:

Zoványi Jenő.

¹ Áthúzva; széljegyzetben: R. D. Szilvási.

² Széljegyzet: Szilvási.

³ Széljegyzet: R. D. Porcsalmi.

⁴ Áthúzva; széljegyzetben: R. D. Senior.

⁵ Széljegyzet: P. Szánthai.

⁶ Áthúzva; széljegyzet: R. D. Szilvási.

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1907. szeptember 16-tól november 30-ig.

(Az egy csillaggal jelölt nyomdák hatóságilag nincsenek bejelentve. A két csillaggal jelöltek megszűntek.)

Arad :

Losonczi Zoltán és társai.
**Muskát Miksa.
*Simion Péter.

Baróth :

Rozsondai János.

Békéscsaba :

*Békésmegyei Függetlenség kny.

Budapest :

Donát Izidor. VIII., Baross-u 47.
**Engelmann Mór. IV., Kalvin-tér 2.
*Fried és Krakauer. VII., Dohány-u. 10.
*Gárdos Miksa. VII., Valeró-u. 12.
**Glückselig Miksa. VI., Hunyadi-tér 7.
Gruber Károly. VII., Lövélyde-u. 1.
Lusztig Tivadar. VII., Rombach-u. 3.
**Muskát Miksa. VI., Szondy-u. 8—10.
*Nagel István. VII., Vörösmarty-u. 17.
**Neuwald Illés. VII., Dohány-u. 44.
*Neuwald Illés utódai. VIII., Üllői-út 48.
Rózsa Izidor és Müller József. VIII., Rökk Szilárd-u. 20.
*Lőrincz J.-féle »Univers« kny.
X. *Gyűjtőfogház.
Vaskó Dezső. VII., Dob-u. 63.
Weisz Bernát. V. Zoltán-u. 9.

Csikszoreda :

*Székelység kny. (Tulajdonos : Szvoboda Miklós.)

Hosszúfalu :

* Jancsó János.

Igló :

**Schmidt József és Stein Ignác kny.
»Szepesi Lapok nyomdávállalat« kny. (Tulajdonos : Telléry Gyula.)

Jászberény :

Balázs Arnoldné sz. Schwarcz Regina.

Karczag :

*Simon Sándor.

Kézdivásrhely :

*Turóczi István.

Kovácsna :

Szabó Friderika.

Kunszentmárton :

*Özv. Csanády Józsefné.

Nagybeeskerek :

**Grecsits és Szöllőssy.
*Toliczki S.

Nagyszében :

Tipografa nyomda. *Tulajdonos : Meltzer Henrik.

Nagyberezna :

*Deutsch Hermanné és Steiger Sámuel.

Nagy-Várad :

»Esti Újság« kny. (Tulajd.: Gyagyovszky János.)
Rubinstein Vilmos kny.
**Verő Ede.
Verő Ede és tsa kny. (Tulajdonosok : Verő Ede és Weisz Vilmos.)

Nyitra :

*Risnyovszky János.

Ó-Lubló :

Zauberer Simon.

Pozsony :

Kohn Mór.

Szarvas :

*Dolesch József.

Szilágyseseh :

Berger Bernát.
**Berkovics Sámuelné.

Tab :

*Zuckermándel Jakab.

Temeskubin :

*Oberläuter Róbert.

Temesvár :

**Rodina János, Popescu János és Ponta Péter.

Torda :

*Fodor Domokos.

Trsztena :

*Schein Samu.

Újpest :

*Szabadság kny. (Tul. Hirschbein Regina)
Tavaszu. I.

Veszprém :

*Czigány Pál.